

Lieve vrienden

4-1-2010 - Wim Westera

Als je de berichten moet geloven, zijn sociale netwerksites alweer op hun retour. Vrienden blijken niet meer wat ze geweest zijn. Je kunt ze bij duizenden tegelijk kopen; op usocial.net kost een Facebook-vriend nog geen 8 cent, een twitteraar doet 2,5 cent. Ook blijken vrienden in groten getale te worden gedumpt, waardoor “ontvrienden” het woord van het jaar 2009 werd. Als klap op de vuurpijl hekelde Onze Majesteit in haar kerstboodschap de negatieve effecten van virtuele communicatie, omdat die “ware” vriendschap en verbondenheid in de weg zou staan. Dit alles heeft het suikerzoete imago van sociale netwerksites uiteraard geen goed gedaan. Maar zijn ze daarmee op hun retour? Is de hype alweer voorbij?

Zo’n uitspraak van Onze Majesteit heeft natuurlijk een geweldige impact. Dit was eens niet de gebruikelijke tegeltjeswijsheid over vrede en saamhorigheid, maar een regelrechte aanklacht tegen vriendsites. Menig onderdaan zal instemmend hebben zitten knikken, want het is heerlijk je eigen vooringenomenheid op het hoogste niveau bevestigd te zien. Het klinkt ook best plausibel, want echte vriendschap vereist betrokkenheid, trouw, moed en zelfrespect (Aristoteles), allemaal zaken die je niet zo een-twee-drie associeert met wat geklik vanachter je beeldscherm. Bezien door een donkere bril zou je kunnen zeggen dat sociale netwerksites functioneren bij de gratie van zelfpromotie, calculerend gedrag en gemakzucht, dat er een premie staat op ijdelheid en onbeschaamdheid, en dat echte betrokkenheid welhaast onmogelijk is, tenzij je elkaar al kent misschien. Het is de vraag of het klopt. De reacties op internet waren onvriendelijk, soms ronduit grof; daarmee leek het beeld dat Onze Majesteit schetste juist te worden bevestigd. Ik denk dat ze er niet veel vrienden meer heeft.

Maar het klopt natuurlijk niet. Het is maar het halve verhaal, wellicht nog minder. Er is internationaal veel onderzoek gedaan naar de waarde van internetcontacten, veelal met zeer positieve uitkomsten. Op eigen bodem heeft onder andere Antheunis^[1] laten zien dat online communicatie positieve effecten heeft op vriendschapsvorming. Er ontstaat sneller een vertrouwensband, al helpt het wel om elkaar ook af en toe echt te ontmoeten. Hoe is het toch mogelijk dat de politieke top, omringd door een legertje topambtenaren deze borrelpraat heeft laten passeren? Hoezo slecht voor vriendschap? Waarom heeft men niet even gekeken naar het onderzoek ter zake?

En laten we de term “vriendschap” vooral niet overschatten. Echte vriendschap is behoorlijk zeldzaam. Volgens Dunbar kan een mens gedurende zijn hele leven hooguit 150 duurzame sociale relaties onderhouden (het getal van Dunbar). Volgens hem blijkt uit een vergelijking van verschillende primaten dat het aantal relaties samenhangt met de omvang van de neocortex. De mens zit nu dus op maximaal 150 vrienden: meer kan ons brein simpelweg niet bevatten. Resteren 6 miljard (minus 150) mensen met wie we dus niet bevriend kunnen zijn. En spreeuwen dan, of gnoes? Spreeuwen vliegen met duizenden, maar hebben geen vrienden: kunnen ze niet aan. Gnoes idem dito (behalve dat vliegen). En met twintigduizend man in een voetbalstadion? Prima volk wellicht, maar vrienden, nee.

Het is dan ook logisch dat mensen vrienden gaan dumpen als het er te veel worden: de besten blijven over. Dat gebeurt in de fysieke wereld, maar ook op vriendsites. Voor sociale netwerksites is het de welkome bevrijding van de nihilistische, eendimensionale schijnrelaties

waaronder ze gebukt gingen. Het is een noodzakelijke reinigingsstap op weg naar volwassenheid; een correctie op te onbevangen en impulsief geklik. Je moet eerlijk durven zijn: vriendschap wordt pas betekenisvol bij de gratie van haar tegendeel.

Sociale netwerken worden er een stuk betrouwbaarder door. Waar je voorheen ieder verzoek tot vriendschap honoreerde, kun je nu probleemloos mensen weigeren en laten zien dat je hard-to-get bent. Je maakt meteen duidelijk waar je staat en het geeft een “lekker puh“ gevoel. Heerlijk! Niets menselijks is de internetter vreemd. Let bijvoorbeeld ook eens op de attenderingen die je krijgt, bijvoorbeeld dat een zekere X een collega van je is (wat je al wist natuurlijk). Het zou met één klik kunnen, maar sommige collega's wil je juist helemaal niet als vriend; dus je laat ze lekker onberoerd. In de wetenschap dat collega X eenzelfde attendering met jouw naam heeft gekregen, ontstaat zo een zenuwslopend spel van buigen of barsten: wie gaat het eerst door de bocht? Iedere ochtend even kijken of je al bent uitgenodigd. Sommige namen staan al een jaar te wachten, maar je geeft mooi geen krimp! Spannend! En het verhoogt de waarde van je echte vrienden.

Virtuele netwerken schadelijk voor vriendschappen? Ik dacht het niet. Het is naïef en ongefundeerd. Onze Majesteit kan een voorbeeld nemen aan haar goed geïnformeerde Britse branchegene, die in haar kersttoespraak juist de virtuele communicatie bejubelde als de sleutel tot het onderhouden van vriendschapsbanden tussen mensen over de hele wereld.

---

[1] Antheunis, M.L. (2009) Online Communication, Interpersonal Attraction, and Friendship Formation. Proefschrift, Universiteit van Amsterdam.